

MÉLANGES ASIATIQUES

TIRÉS DU

„BULLETIN HISTORICO-PHILOLOGIQUE“

ET DU

„BULLETIN“

DE

L'ACADÉMIE IMPÉRIALE DES SCIENCES

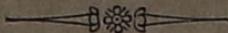
DE

ST.-PÉTERSBOURG.

Tome III.

6e LIVRAISON.

(Avec 2 Planches.)

ST.-PÉTERSBOURG, 1859.

Commissionnaires de l'Académie Impériale des sciences:

à St.-Petersbourg à Riga à Leipzig
MM. Eggers et Cie, M. Samuel Schmidt, M. Léopold Voss.

Prix: 45 Kop. arg. = 15 Ngr.

$\frac{4}{16}$ November 1859.

Ueber die vordem Dolgoruky'sche, jetzt der Kaiserlichen öffentlichen Bibliothek zugehörige Sammlung von morgenländischen Handschriften. von B. Dorn.

Ich habe vor Kurzem in der russischen (1859 N° 227) und deutschen (N° 232) St. Petersburger Zeitung über die der in der Überschrift genannten Bibliothek als Allerhöchstes Geschenk zugekommene Sammlung von morgenländischen Handschriften vorläufige Nachricht gegeben. Dieselbe war, wie da erwähnt ist, von dem ehemaligen diesseitigen Gesandten am Hofe zu Teheran, Fürsten Dolgoruky während seines Aufenthaltes in Persien zusammengebracht worden. Die meisten Handschriften zeichnen sich eben sowohl durch ihre kalligraphische Ausführung als durch die Schönheit des Einbandes aus und sind wohl geeignet auch in dieser Hinsicht der Anstalt welcher sie jetzt angehören, neuen Glanz zu verleihen. Bei dem sehr bedeutenden wissenschaftlichen Werthe dieser die berühmtesten persischen Geschichtschreiber und Dichter enthaltenden Sammlung länger zu verweilen halte ich für unnöthig, da sich derselbe aus diesem Verzeichnisse, welches vorzüglich für Orientalisten bestimmt

ist, von selbst herausstellen wird. Nur will ich bemerken, dass die verschiedenen Exemplare eines und desselben Werkes nicht etwa Doubletten bezeichnen, sondern eben verschiedene Abschriften, welche sich zu gegenseitiger Vergleichung und Feststellung eines richtigen Textes besonders eignen werden. Der schon mit Liebe begonnene ausführliche Catalog der neuen Erwerbung, welcher als zweiter Theil des i. J. 1852 erschienenen auch die seit dieser Zeit der Bibliothek zugekommenen zum Theil sehr wichtigen Bereicherungen an asiatischen Handschriften enthalten wird, wird natürlich das nähere Verhältniss der verschiedenen Exemplare zu einander näher zu bestimmen haben, sofern auch das hier mitgetheilte Verzeichniss nur ein vorläufiges sein kann, und sich darauf beschränkt von jeder einzelnen Handschrift den Verfasser oder Titel anzugeben. Da wo die Sprache nicht besonders angegeben wird, ist es die persische, in welcher das betreffende Buch geschrieben ist.

A. Geschichte und Biographie.

- 1) *Tabary's* bekanntes Geschichtswerk nach der Bearbeitung *el-Bala'my's*.
- 2) id.
- 3) id. Dieses Exemplar ist bedeutend von den vorigen verschieden.
- 4) *Raschid-eddin's* «Sammler der Geschichten» جامع التواريخ, nach einer Handschrift in der Bibliothek des jetzigen Schahes Nasir-eddin Schah abgeschrieben.
- 5) *Wassaf's* Geschichte der Mongolen.
- 6) id.

- 7) *Dschuwainy's* Geschichte Tschingischan's تاریخ جهانکشای.
- 8) *Hamdullah Mustaufi Kaswiny's* «Auserlesenes Geschichtswerk» تاریخ کزیده.
- 9) *Hafis Abri's* «Sahne der Geschichten» زبدة التواریح.
- 10) id.
- 11) *Scheref-eddin Aly Jesdy's* «Vorrede مقدمه zum «Siegesbuch» oder der Geschichte Timur's.
- 12) Dess. «Siegesbuch» ظفر نامه.
- 13 u. 14) id.
- 15) id. nebst der Vorrede مقدمه.
- 16) *Abdurressak Samarkandy's* «Aufgang der beiden glücklichen Gestirne» etc. مطلع السعدین وجمع البحرين.
- 17 u. 18) id.
- 19) *Mirchond's* «Garten der Reinheit» روضة الصفا.
- 20 — 23) id. Th. I — IV.
- 24) id. Th. VII die Geographie enthaltend.
- 25) id. Th. V.
- 26) *Chondemir's* «Auswahl der Geschichten» خلاصة الاخبار.
- 27) id.
- 28) Dess. «Freund der Lebensbeschreibungen» حبيب السير.
- 29 u. 30) id. Band I — II.
- 31) id. aber nur die Geschichte Sultan Husain Mirsa's enthaltend.
- 32) *Jahja Abdullatif Kaswiny's* «Mark der Geschichten» لب التواریح.
- 33) *Abdul-Ghaffur el-Ghaffary's* «Gemäldesaal» نگارستان.

- 34) *Dauletschah's* «Geschichte der Dichter» تذكرة الشعراء.
- 35) *Lutf-Aly Bey's* «Feuertempel» آتشکده.
- 36) id.
- 37) *Abul-Faszl's* Akbernameh اکبر نامه.
- 38) id.
- 39) *Muslih-eddin Muhammed el-Lary's* allgemeine Geschichte: مرآة الادوار و مرآة الاخبار.
- 40) *Dschemal-eddin Muhammed el-Aufy's* allgemeine Geschichte: (*جوامع الحكايات ولوامع الروايات).
- 41) id.
- 42) *Faszullah Kaswiny's* تاریخ معجم.
- 43) Eine sehr ausführliche allgemeine Geschichte.

Leider fehlen am Anfange mehrere Blätter, so dass es fürs Erste unmöglich ist den Titel oder Verfasser des Buches zu bestimmen. Es beginnt (mit wahrscheinlich verbundenen Blättern) mit einer Erzählung aus den Zeiten der Kreuzzüge und namentlich dem Kampf Kilidsch Arslan's gegen die Kreuzfahrer. — Lokman. Solon. Die Pischdadier und Keianier. Iskender Sul-Karnain. Aschghaniden. Sasaniden. Die Könige Tabaristan's. Die Seyide in Masanderan und Gilan. Buwaihiden u. s. w. Geburt Christi. Römische und Griechische Kaiser. Päpste. Seldschuken. Türken. Hindustan, dessen ältere und neuere Geschichte mit grosser Ausführlichkeit behandelt wird. Vielleicht dienen diese Andeutungen dazu den Verfasser ausfindig zu machen. Und da die Geschichte der gilanischen Seyide nur in wenigen selbst grösseren Geschichtswerken er-

*) So lautet der Titel in beiden Abschriften.

wähnt wird, so will ich die Geschichte derselben hier mittheilen, sofern sie vorzüglich geeignet sein dürfte, solche, denen vielleicht vollständige Exemplare des Werkes in die Hände fallen, durch eine Vergleichung ohne grosse Mühe in den Stand zu setzen, die Identität festzustellen.

ذکر حکام کیلان اول ایشان علی کیاست و او از نسل امام زین العابدین است در بدایت حال بمازندران رفته بملازمت سید قوام الدین رسید و در زمان امیر تیمور کورکان بکیلان آمده باتفاق برادر خود مهدی کیا بران مملکت مستولی گشت و در سنه تسع و تسعین و سبعمایه هردو برادر بدست جمعی از اعدا کشته گشتند کارکیا رضا کیای بن علی کیا چون بحکومت نشست اکثر اعدارا بقتل رسانیده هر ملکی که دشمنان متصرف شده بودند بدست آورد و در سنه تسع و عشرین و ثمانمایه وفات یافت و چون پسری نداشت سلطنت بر ابن عمش کارکیا سید محمد قرار گرفت چون حاکم شد بسیاری از کوهستان آن ولایت را مفتوح ساخت اما آخر پسرش امیر احمد ونبیره اش امیر کیا اورا گرفته در قلعه الموت محبوس ساختند و او در سنه سبع و ثلاثین و ثمانمایه در الموت وفات یافت کارکیا ناصر کیای بن میر سید محمد بعد از پدر افسر ایالت بر سر نهاده امیر جهان شاه ترکمان ولایت طالقانرا نیز باو داد او چارده سال که بدولت و اقبال بگذرانید وفاتش در سنه احدی و خمسین و ثمانمایه اتفاق افتاد کارکیا سلطان محمد بن کارکیا ناصر مملکت پدر را

متصرفی کشت و بعد از واقعهٔ سلطان ابو سعید امیر عضد قزوینی پناه باو برده کثرت (؟ ننز. 1) اللغة را بنام او نوشت و لادنش در سنه خمس و عشرين و ثمانمائه واقع شد و وفاتش در سنه ثلث و ثمانین و ثمانمائه کارکیا میرزا علی بن سلطان محمد بعد از پدر بحکومت قرار گرفت و او بسیار فاضل و متقی بود و شاه اسمعیل صفوی در بدایت حال شش سال در کیلان با او بود و چون او وفات یافت برادرش کارکیا سلطان حسن در سنه عشر و تسعمائه در کیلان بحکومت قرار گرفت جمعی از اعدارا بقتل رسانیده خود نیز در سنه احدی عشر و تسعمائه بقتل رسید بعد از او کارکیا سلطان احمد بن کارکیا سلطان حسن بحکومت قیام نموده در سنه ثلث و ثلاثین و تسعمائه در قزوین بخدمت شاه اسمعیل صفوی رسیده نوازشها یافت و بکیلان شتافته در سنه اربعین و تسعمائه وفات یافت مدت سلطنتش بیست و هشت سال و دو ماه بود بعد از وی کارکیا علی کیا که ارشد اولادش بود بحکومت قیام نمود اما کارکیا سلطان حسن که از بنی اعمامش بود برو خروج کرد و او را با جمعی از خویشانش بقتل رسانید و کیلانرا متصرفی کشت و این واقعه در سنه احدی و اربعین و تسعمائه واقع شد بعد از او برادرش کارکیا سلطان حسن بحکومت نشست در سنه ثلث و اربعین و تسعمائه بعلت طاعون در کزشت کارکیا خان احمد بن سلطان حسن بعد از پدر افسر ایالت بر سر نهاد و او بسیار فاضل و فضیلت دوست بود

واحوال او در ضمن قضایای سلاطین صفوی مسطور کشته
ذکر ملوک ولایت رستمدرار چنانچه الخ

44) *Muhammed b. Ishak el-Jassar el-Mutalliby's* Lebensbeschreibung Muhammeds, سیره النبی (persische Übersetzung).

45) *Idris b. Husam-eddin el-Bedlisy's* bekannte Geschichte der ersten acht türkischen Kaiser, هشت بهشت.

46) id.

47) *Iskender Munsch's* تاریخ عالم آرای عباسی.

48) id.

49) *Mehdy Chan's* Geschichte Nadirschah's, تاریخ نادری.

50) *Muhammed Saduk's* (?) Geschichte Kerimchan Send's, تاریخ زندیه.

51) *Muhammed Sádik's* Geschichte Feth Aly Schah's, تاریخ جهان آرا.

... شاهنشاهنامه صبا. s. N° 92.

52) *Baihaky's* Geschichte des Ghasnewiden Sultans Masud, تاریخ مسعودی.

53) *Ahmed ben Hámid's* Geschichte von Kerman: عقد العلی للموقف الاعلی.

54) *Mulla Ardeschir's* Geschichte der Parsen: وقایع پارسیان از مصنفات ملا اردشیر.

55) *Hasan's* des Enkels von Emir Sultan Rumlu, Geschichte der Sefiden. Am Ende ist als Titel angegeben تاریخ بدایع الأنوار صفوی.

56) Eine Geschichte der Stadt Herat, تاریخ هرات. Mit dem Wegfall des Anfanges ist auch der Name

des Verfassers verschwunden, der kein anderer als *Isfsary* sein wird.

57) *Ibn Challikan's* Biographien (arabisch).

58) id.

B. Geographie.

59) *Hamdullah Mustaufi Kaswiny's* «Ergötzung der Herzen» نزهة القلوب.

60) id.

61) *Hadschi Sain el-Abidin's* «Blumengarten des Reisens» بستان السياحة.

C. Islam. Überlieferung, u. s. w.

62) Das Buch des *Schaich Tabersy* كتاب شيخ طبرسي.

63) *Muhammed ben Jakub el-Kuliny's* كتاب الكافي, الكليني (arab.).

D. Ethik.

64) *Mu'in-eddin Isferainy's* (?) «Gemäldesaal» نكارستان.

65) Des *Chuádscha Abdullah Ansary* «Unterhaltungen» مقالات.

E. Lexicographie.

66) Der Kamus (arab.).

67) *Muhammed ben Abdul-Chalik's* «Schatz der (arabischen) Wörter» كنز اللغات. So — nicht اللغة — steht in der Handschrift.

F. Kosmographie.

68) *Sakarija ben Mahmud el-Kaswiny's* «Wunder der geschaffenen Dinge» عجائب المخلوقات.

G. Zoologie.

69) *Ahmed ben Muhammed b. Abu Bekr el-Kastelany's* «Leben der Thiere» حياة الحيوان القسطلاني (arab.).

H. Astronomie.

- 70) *Abdurrahman ben Omar's* gen. *Abul-Husain el-Sufy*: «Sternbilder» صور الكواكب (arab.).

I. Poesie.

- 71) *Firdausy's* Schahnameh.
72) *Enwery's* Diwan.
73) *Nisamy's* «Fünfer» خمسه.
74) Dess. Iskendernameh.
75) Gedichte *Ferid-eddin Attar's* جوهر الزات u. s. w.
76) Dess. اشتر نامه.
77) *Dschelal-eddin Rummy's* Mesnewy.
78) *Saady's* Werke.
79) id.
80 — 82) Drei Exemplare des Diwanes von *Hafis*.
83 — 84) Zwei Ex. des «Fünfers» خمسه von *Emir Chosrau Dehlewiy*.
85) Dess. Diwan.
86) *Hilaly's* (Ärifys?) «Ballschlägelbuch» کتاب گوی وچوگان.
87) *Katiby's* Diwan.
88) *Dschamy's* «Siebener» سبعة.
89) id.
90) Dess. Jusuf und Sulaicha.
91) *Hatify's* Timurnameh.
92) Der Diwan des *Abdul-Wahhab Mutamid-eddaula*, Wesires des Feth Aly Schah: کنجینه معتمد الدوله. So nach dem in Persien verfassten Verzeichniss. Vor dem Diwan befinden sich die Vorreden دیباچه zu Feth Aly Schah's Diwan, und dann eine Abhandlung aus der neuesten Geschichte Persiens,

شاهنشاهنامه صبا genannt. Das Buch bedarf noch näherer Erläuterung.

93) Der Diwan des *Emir Aly Schir* oder *Newaiy* (tschaghataisch).

94) id.

95) Dess. Ghaselen غزليات.

Encyklopädie der Wissenschaften und Künste.

96) *Muhammed ben Mahmud el-Amoly's* نفائس الفنون في عرايس العيون.

97) id. Mit einem besonderen Vorwort.

98) Das neue Testament.

99) Eine Parsenhandschrift, unter anderem Auszüge aus dem Send-Avesta und zwei Glossare der Pehlewy-Sprache enthaltend.